

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

збільшити розмір оплати за цю понаднормову працю чи заохочувати до належного виконання зазначеного обов'язку преміями чи додатковими днями оплачуваних відпусток тощо.

Отже, виконання судами рекомендації РСУ щодо неможливості відкладення судових засідань з розгляду питання про обрання або продовження запобіжного заходу у виді тримання під вартою, призводитиме до грубих порушень основоположних прав учасників судових проваджень, а прийняті судові рішення, безумовно, будуть оскаржуватися, що створюватиме додаткове навантаження на суди вищих інстанцій та, як наслідок, затягуватиметься розгляд справи в цілому. Дотримання засад кримінального провадження повинно бути першочерговим завданням судових органів, а будь-які суперечності, які виникають в ході здійснення правосуддя, повинні невідкладно усуватися з метою захисту прав людини та основоположних свобод.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України № 4651-VI від 13.04.2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Рішення Ради суддів України: Щодо рекомендацій з організаційних питань роботи суддів в умовах воєнного стану № 23 від 05.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0023414-22>
3. Рекомендації роботи судів в умовах воєнного стану. *Рада суддів України*: вебсайт. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>
4. Постанова КГС ВС від 22.12.2022 р. по справі № 910/2116/21 (910/12050/21). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: вебсайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108360142>

Ключові слова: засади кримінального провадження, запобіжні заходи, тримання під вартою, рекомендації Ради суддів України, повітряна тривога.

Key words: principles of criminal proceedings, preventive measures, detention, recommendations of the Council of Judges of Ukraine, air alert.

ДРАГУНОВ ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ЗАТРИМАННЯ СУДДІ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ ДІЯННЯ, ЗА ЯКЕ ВСТАНОВЛЕНА КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ НАЛЕЖНОЇ ПРАВОВОЇ ПРОЦЕДУРИ

Професійні судді традиційно відносяться до кола осіб, які мають посилені гарантії правового захисту у сфері кримінальної юстиції, що пояснюється їх особливим статусом, визначеним законом. У статті 126 Конституції України встановлено, що без згоди Вищої ради правосуддя

(далі – ВРП) суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Відповідні положення Основного Закону знаходять своє відбиття у ст. 482 КПК України, яка встановлює виняток із загального правила про недопустимість позбавлення судді свободи без рішення ВРП та передбачає можливість затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, якщо таке затримання є необхідним для попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину. Суддя має бути негайно звільнений, якщо мета такого затримання (попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину) досягнута.

У доктрині та судовій практиці виникли суттєві проблеми у тлумаченні та застосуванні відповідних норм КПК України, що потенційно може призвести до нівелювання конституційних гарантій недоторканості суддів під час здійснення щодо них кримінального провадження.

Відповідні підстави для затримання судді без рішення ВРП викладені здебільшого оцінно, що відкриває можливості для широкої дискреції з боку органів досудового розслідування в процесі їх застосування. Деякі спроби розтлумачити норми ст. 482 КПК України здійснювалися у доктрині. Так, на думку С. Є. Абламського, початковим моментом у контексті попередження та відвернення злочину слід вважати етап, коли особа тільки замишляє, планує вчинення певного діяння (діяльність ще не є кримінально каранною). При цьому варто враховувати не лише попередження, але й припинення самого злочинного діяння, тобто коли процес вчинення злочину зупиняється зовнішнім впливом ще на стадії приготування чи замаху, або коли процес злочинного посягання припиняється до того, як була досягнута його мета, зокрема заподіяні негативні наслідки [1, с. 229].

Крім того, така регламентація не завжди дозволяє правильно ідентифікувати момент, коли перебування судді в умовах несвободи стає свавільним. У судовій практиці є випадки, коли судді задля звільнення з-під варті використовували засіб юридичного захисту, передбачений ст. 206 КПК України і це питання піднімалося під час розгляду відповідних клопотань. Наприклад, в ухвалі слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 21 квітня 2017 року за результатами перевірки обґрунтованості затримання судді за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна відповідальність, було зазначено наступне: «слідчим суддею не встановлено, що затримання судді Кіровського районного суду м. Дніпропетровська ОСОБА_3 проведено з порушенням вимог ч. 1 ст. 482 КПК України, оскільки суддю затримано під час вчинення тяжкого злочину, таке затримання є необхідним для забезпечення збереження доказів злочину, тому у даному випадку згоди Вищої ради правосуддя на затримання судді не потрібно. Станом на дату звернення до слідчого судді із клопотанням не минув час протягом якого підозрюваний повинен бути звільненим

або доставлений до суду для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу. Таким чином, на час надходження до слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва клопотання ОСОБА_2, в інтересах ОСОБА_3, про негайне звільнення з-під варти в порядку ст. 206 КПК України – саме 21 квітня 2016 року, слідчим суддею не встановлено обставин, які б викликали у нього обґрунтовані сумніви з приводу того, що останній утримується під вартою без відповідних на те підстав, та підлягає доставці до суду і звільненню з-під варти саме в порядку ст. 206 КПК України, оскільки строк, передбачений ст. 211 КПК України, з моменту його затримання не закінчився» [2].

Фактично, на даному прикладі ми можемо спостерігати тлумачення норм ст. 482 КПК України у системному зв'язку із нормами ст. 211 КПК України, за якого позбавлення судді свободи є допустимим в межах тих строків, що у ній встановлені.

Такий підхід, на нашу думку, є неправильним, оскільки в даному випадку норми ст. 482 КПК України повинні мати пріоритет як норми спеціального характеру і момент, коли суддя повинен бути звільнений має визначатися не формально визначеним строком, а моментом досягнення мети такого затримання. Розгляд питання про звільнення судді з-під варти в порядку ст. 206 КПК України є належним способом юридичного захисту у цій ситуації. Але під час такого розгляду на слідчого, прокурора повинен бути покладений тягар доказування того, що мета такого затримання ще не досягнута в світлі положень ст. 482 КПК України (злочин ще не попереджено, його наслідки не відвернуті, збереження доказів не забезпечено).

Відповідно, правозастосовна практика в частині вирішення питання про затримання суддів без рішення ВРП та звільнення їх з-під варти має бути змінена у цьому аспекті.

Список використаних джерел:

1. Абламський С. Є. Сучасний стан регламентації порядку затримання судді чи обрання стосовно нього запобіжного заходу. *Наука і правоохорона*. 2017. № 4 (38). С. 226–231.
2. Ухвала слідчого судді Шевченківського районного суду м. Києва від 21 квітня 2017 року, судова справа № 761/13846/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/66143779>

Ключові слова: кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб, затримання, тримання під вартою, суддя, Вища рада правосуддя.

Key words: criminal proceedings against a separate category of persons, arrest, detention, judge, High Council of Justice.

Завтур Віктор Андрійович Отримання фактичних даних від осіб, що постраждали від воєнних злочинів: міжнародні стандарти та перспективи їх імплементації в Україні	293
Лукашкіна Тетяна Василівна, Гуртієва Людмила Миколаївна До питання про предмет доказування в кримінальному провадженні	296
Підгородинська Анастасія Вікторівна, Широбокова Лілія Олександрівна Актуальні питання зупинення судового розгляду під час воєнного стану в Україні	301
Ракіпова Інна Василівна Медіація та онлайн-медіація як правозахисна комунікація потерпілого у кримінальному провадженні	304
Смирнов Максим Іванович Перегляд архітектури міжнародної системи правосуддя в контексті створення спеціального міжнародного трибуналу ad hoc щодо злочину агресії проти України	308
Стародубов Сергій Вікторович, Д'ячкова Марія Олегівна Щодо питання приводу як спеціальної форми затримання	312
Степаненко Андрій Сергійович Щодо доцільності існування інституту понять у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану і поза ним	314
Стоянов Микола Михайлович Свобода від самовикриття та забезпечення права на захист при проведенні аудіо-, відеоконтролю особи	317
Шилін Денис Вікторович, Кіліміченко Сергій Олегович Щодо участі захисника у кримінальному провадженні у режимі відеоконференції під час судового провадження	321
Сидорчук Владислав Васильович, Кучеров Дмитро Сергійович До питання зміни правової регламентації санкціонування застосування окремих кримінальних процесуальних засобів під час воєнного стану	324
Бабій Світлана Володимирівна Порушення засад кримінального провадження у випадку розгляду питання про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у судовому засіданні під час оголошення повітряної тривоги	327
Драгунов Віталій Вікторович Затримання судді за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна відповідальність: окремі питання дотримання належної правової процедури	330